

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัดเลย*

PREVENTION AND SURVEILLANCE OF NARCOTICS PROBLEMES IN BORDER AREAS BY LOEI LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS

ธงชัย สิงอุดม, พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน

Thongchai Singudom, Phramaha Somsak Satisompanno

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Buddhist College

Corresponding Author E-mail: Somsak_maha2011@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวัง เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ได้แก่ ชุมชนท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดและการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน เช่น มีมาตรการทางสังคม มีกติกาชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน 2. การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ได้แก่ 1) มาตรการชุมชนมีคณะกรรมการชุมชน เช่น ขรบ. อบพร. 2) มาตรการทางสังคม เช่น พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดชุมชนบำบัด และ 3) มาตรการทางกฎหมาย เช่น ร่วมกันกำหนดพื้นที่เป้าหมาย การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การใช้มาตรการดำเนินงานแบบผสมผสาน พัฒนาการกิจกรรมร่วมกัน 3. แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ได้แก่ แนวทางทางสังคมมีการตั้งด่านตรวจค้นหาสารเสพติด ชุมชนเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ แนวทางการใช้กฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จัดให้ความรู้แก่ชาวบ้านและแนวทางในการป้องกัน แก้ไข เหยี่ยวยา มีการบำบัดยาเสพติด ติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม

คำสำคัญ: การป้องกัน; การเฝ้าระวัง; ปัญหายาเสพติด; แนวชายแดนจังหวัดเลย

*Received February 3, 2021; Revised February 25, 2021; Accepted March 20, 2021

Abstract

Objectives of the research article were to study community role models, development of prevention and surveillance measurements and provide community role models with some recommendations on guidelines for prevention and surveillance of narcotic problems along border areas in Loei province. The methodology was based upon the participatory action research (PAR). The research findings were as follows: 1. Ban Tha Di Mi Community, Pak Tom Sub-district, Chiang Khan District, Loei Province was appointed as a community role model on prevention and surveillance of narcotic problems along border areas in Loei Province because of their conglomeration for prevention and surveillance of narcotic problems. In addition, there were the community's rules and measures such as social measures and community rules on prevention and solution of drug problems as well as the network of leaders was established in the community. 2. The measurement for prevention and surveillance of narcotic problems, developed by the Community Role Model, comprising: (1) community measurement by the community committee like village security teams and civil protection volunteers, (2) social measures, such as local wisdom development and community therapy activities, and (3) legal measurement, such as cooperation to inspect target areas, participation of all involved sectors, implementation of mixed operational measurement, and cooperation of activity development. 3. For the Community Role Model, the recommendations on guidelines for prevention and surveillance of narcotic problems along the border areas in Loei Province consisted of social measurement, there were narcotics check-points and community participation in narcotics surveillance; legal measurement, there were strict law enforcement on drug trafficking and at least once-a-week and measurement of drug prevention remedy treatment, including treatment retainment and drug patient recovery and send the patients home.

Keywords: Prevention; Surveillance; Narcotic Problem; Border Loei Province

บทนำ

ปัญหาความปลอดภัยเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และความปลอดภัยเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์ความปลอดภัยจะเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกรัฐบาลที่ผ่านให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยในระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558)

ในอนาคตปัญหาด้านความปลอดภัยยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยมีประสิทธิภาพเพื่อจะได้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตด้วยเหตุนี้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลจากสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ชี้แนวโน้มว่าประเทศอัฟกานิสถานยังคงเป็นแหล่งผลิตฝิ่นรายใหญ่ที่สุดของโลก รองลงมาเป็นประเทศสหภาพเมียนมาร์ ส่วนพื้นที่ปลูกโคคารายใหญ่ของโลกได้แก่ ประเทศโคลอมเบีย โบลิเวีย และเปรู และประเทศที่เป็นแหล่งผลิตสารตั้งต้นที่สำคัญคือ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย เยอรมนี และไต้หวัน แหล่งผลิตยาเสพติดจากพื้นที่พระจันทร์เสี้ยวทองคำ สามเหลี่ยมทองคำ และอเมริกาใต้ยังคงส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดโลก (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558; ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, 2554; สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552)

จังหวัดเลยมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ความยาว 197 กิโลเมตรมีแม่น้ำโขงแม่น้ำเหืองและแนวสันเขาเป็นแนวพรมแดนติดต่อกับแขวงไซยะบูลีและแขวงเวียงจันทน์ของสปป.ลาว แม่น้ำโขงระยะทางยาว 71 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอปากชมและอำเภอเชียงคานแม่น้ำเหืองระยะทางยาว 123 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรืออำเภอด่านซ้ายและอำเภอนาแห้วแนวสันเขาในอำเภอนาแห้วมีความยาว 3 กิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดเลย, 2560)

ปัญหาด้านความปลอดภัยเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทุกสมัยพยายามแก้ไขเพื่อให้หมดไปมีการกำหนดทั้งนโยบายและกลยุทธ์ที่จะป้องกันและปราบปรามไว้อย่างชัดเจน แต่ผลการดำเนินงานยังไม่สามารถเอาชนะยาเสพติดได้ โดยเฉพาะยาเสพติดที่แพร่ระบาดไปสู่ในสถานศึกษามีการรายงานและประเมินช่วงอายุที่มีภาวะเสี่ยงในการเข้าไปใช้ยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2547-2548 ศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันรามจิตติ (2550) ได้สำรวจพฤติกรรมเด็ก

และเยาวชน เพื่อติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัดทั่วประเทศ พบว่า เยาวชนในช่วงอายุ 13 – 18 ปี มีพฤติกรรมเสี่ยงมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2552) ผลสถานการณ์การแพร่ระบาดตั้งแต่ พ.ศ. 2551 – 2554 พบว่า สัดส่วนของผู้เข้ารับการรักษาใหม่มากกว่าผู้เข้าบำบัดรายเก่าโดยสัดส่วนค่าคงที่ อยู่ที่ร้อยละ 77-80 อายุที่ใช้ยาเสพติดครั้งแรกของผู้เข้าบำบัดมากกว่าร้อยละ 50 จะมีอายุระหว่าง 15-19 ปี และอีกกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ คือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี สำหรับตัวยาที่ผู้เข้ารับการรักษาใช้เป็นตัวแรกคือ ยาบ้ามากที่สุด ร้อยละ 76-79 รองลงมาคือ กัญชา ร้อยละ 11-13 และสารละลาย ร้อยละ 4-7 อาชีพของกลุ่มผู้เข้าบำบัดรักษา 3 ลำดับแรกในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา คือ กลุ่มอาชีพรับจ้าง ว่างานและเกษตรกร ขณะที่กลุ่มนักเรียน นักศึกษาพบว่ามีแนวโน้มสัดส่วนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษา (สำนักงานจังหวัดเลย, 2560)

ด้วยปัญหาและเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความตระหนักในพันธกิจต่อสังคมและประเทศชาติจึงได้เสนอแผนงานวิจัย โดยใช้มาตรการทางชุมชน มาตรการทางสังคม และมาตรการทางกฎหมายตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศ เป็นการสร้างความมั่นคงของประเทศ ทั้งในเรื่อง ของการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เพื่อความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนในประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย
3. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และเทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) แล้วการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ประชากรที่ให้ข้อมูลสำคัญตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 20 รูปหรือคน ประชากรที่เข้าร่วมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม จำนวน 120 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชนอาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ และตัวแทนภาคประชาชน และประชากรในการจัดการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด และตัวแทนภาคประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ตามระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยจำนวน 7 เดือน คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอการจัดกิจกรรมวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 : พัฒนาโจทย์วิจัย และนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 2 : เตรียมทีมนักวิจัย และสร้างความเข้าใจกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 : เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ขั้นที่ 4 : การสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นที่ 5 : การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ขั้นที่ 6 : การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ขั้นที่ 7 : การสรุปและจัดทำรายงาน ทีมนักวิจัยจะจัดประชุมเพื่อสรุปผลการศึกษาและสรุปบทเรียนโครงการวิจัย นำเสนอผลการศึกษาขยายผลสู่ชุมชนและสาธารณะ และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลจากการวิจัย โดยผู้วิจัย จะนำข้อมูลจากผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มาวิเคราะห์จัดรวบรวมข้อมูล พร้อมอธิบายความหมาย แล้วทำการสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัยตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากผลการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์โดยการจัดระบบจำแนกชนิดข้อมูลเปรียบเทียบและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้การสรุปข้อมูลผลการวิจัยเกิดความสมบูรณ์ สามารถนำมาตีความ สร้างข้อสรุปจากผลการวิจัย และนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่สู่สาธารณะชนต่อไป

ผลการวิจัย

1. ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ ชุมชนท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด และการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน เช่น มีมาตรการทางสังคม มีกติกาชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน

2. การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ 1) มาตรการชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน 2) มาตรการทางสังคม และ 3) มาตรการทางกฎหมาย

3. เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ แนวทางทางสังคม มีการตั้งด่านตรวจค้นหาสารเสพติด ชุมชนมีการร่วมมือเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ แนวทางการใช้กฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จัดให้ความรู้แก่ชาวบ้านอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ครึ่งผ่านเสียงตามสายในชุมชน และแนวทางในการป้องกัน แก้ไข เยียวยา มีการบำบัดยาเสพติด ติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ข้อมูลชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทางป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ตลอดจนแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคม ร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ่งเบาะแสผู้ค้า แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้ติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก พื้นที่สร้างสรรค์

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลสุข เพียรพิทักษ์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชน ในเขตกิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จำนวน 2 ตำบล รวม 27 หมู่บ้าน โดยแบ่งประชาชนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชนในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี 2) ข้าราชการ อาสาสมัคร และผู้นำหมู่บ้าน ชุมชนในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดค่อนข้างจะประสบความสำเร็จและเป็นโครงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดให้และประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าไป แก้ไขปัญหายาเสพติด ร่วมกับภาครัฐ โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังคงเกิดปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานที่ประชาชนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ขาดผู้นำ

ข้อมูลการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการผลกระทบจากปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สิน ความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน 1 สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ 2 พบปะแกนนำ ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ 3 ประกาศวาระหมู่บ้าน ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ 4 รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 5 คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ 2) ขั้นตอนที่ 6 แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ 7 การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ 3) ขั้นตอนที่ 8 ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ 9 รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของค่าย มาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการสร้างหมู่บ้าน ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมิต วัฒนธัญญกรรม (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสพยาเสพติดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี” กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ใน งานวิจัย โดย

ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,530 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ ชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาชนะเก็บปัสสาวะเพื่อส่งตรวจหาสารแอมเฟตามีน แบบสอบถามนักเรียน และแบบสอบถามครูการแพร่ระบาดของสารเสพติดวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ผลการศึกษาพบ 1) พฤติกรรมการสูบบุหรี่: นักเรียนส่วนมากมีพฤติกรรมอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ถึงร้อยละ 70.30 2) พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์: นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการดื่ม ร้อยละ 56.41 3) พฤติกรรมการเสพยาบ้า: นักเรียนมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการเสพยาบ้า ร้อยละ 6.93 ระดับเคยทดลองใช้ร้อยละ 3.53 นักเรียนที่เสพยาบ้าอยู่ในปัจจุบันมีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 หรือมีความชุก (Prevalence Rate) เท่ากับ 21.57 ต่อประชากร 1,000 คน

ข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย จากแนวทางทางสังคม ภูมิปัญญา ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดหลักในการหลีกเลี่ยงและป้องกันการติดสิ่งเสพติดโดยใช้รูปแบบทางด้านสังคมการที่ครอบครัวมีการสร้างระบบการดูแล และให้คำปรึกษาและสภาพสังคมที่มีการเฝ้าระวังเด็กเยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และคนอื่นๆ ที่น่านับถือและหวังดีเมื่อมีปัญหาปรึกษาครอบครัว ครู หรือผู้ใหญ่ที่น่านับถือ แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

ไม่เก็บปัญหานั้นไว้หรือหาทางลืมหายโดยใช้สิ่งเสพติดช่วยหรือ ใช้เพื่อเป็นการประชด หลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติดทางชุมชนก็มีการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้ป้องกันตัวและผู้ใกล้ชิดให้ห่างจากสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ติดสิ่งเสพติด เช่นไม่ให้ยืมเงิน ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ หรือแสดงความเก่งกล้าเกี่ยวกับการเสพติดสิ่งเสพติดทุกชนิด ใช้จ่ายที่แพทย์แนะนำตามขนาดที่แพทย์สั่งไว้เท่านั้น หากสงสัยว่าตนเองจะติดสิ่งเสพติดต้องรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา หรือคำสอนของศาสนาทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายให้บุคคลประพฤติแต่สิ่งดีงามและละเว้นความชั่ว การแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชนเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไปพร้อมๆ กันจากการมีส่วนร่วมของประชาชน เป้าหมายที่เกี่ยวข้องประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ได้แก่ องค์การพัฒนา

เอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ วางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (ป.ป.ส.) ดำเนินการตามขั้นตอน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียน การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ สังเกตพฤติกรรมเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาก็เหมาะกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงตลอดถึงพื้นที่ในชุมชน เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวทางในการป้องกัน แก้ไข เยียวยาผู้ติดยาเสพติด สร้างกระบวนการบำบัดรักษา ไม่ใช่การลงโทษตึงตูด จึงใจทำให้ผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาให้มากที่สุด ง่ายที่สุด และดำเนินการบำบัดรักษา โดยถือหลักว่า “ผู้เสพคือผู้ป่วย”

การพบแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเมื่อผู้ติดยาเปิดใจพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว อีกสิ่งที่เราสามารถช่วยได้ก็คือพาไปพบแพทย์เพื่อจะได้บำบัดรักษาให้ถูกวิธี ตามแนวทางการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดแนวใหม่ ภายใต้กรอบแนวคิด “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” ผู้ป่วยก็ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ที่สำคัญ ด้วยบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์ พร้อมกับกำลังใจจากคนรอบข้างจะช่วยคืนชีวิตใหม่ให้กับผู้ติดยาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล (2547) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรเพศ อายุ การมีปัญหากับผู้ปกครองด้านการคบเพื่อนการมี ปัญหากับผู้ปกครองด้านการเสพยาเสพติด การมีเพื่อนที่เสพยาเสพติด การมีแหล่งมั่วสุม การมีแหล่งเสพยาเสพติด และการมีแหล่งค้ายาเสพติดรอบโรงเรียน มีผลต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนและพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญคือ การมีแหล่งมั่วสุม แหล่งเสพยาเสพติด และแหล่งค้ายาเสพติดรอบโรงเรียนในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว และยังพบปัญหาที่น่าเป็นห่วงในกลุ่มนักเรียน เช่นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การค้าประเวณี การหนีเรียนไปเล่นเกมส์ เป็นต้น ส่วนผลของการดำเนินกิจกรรมป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่จัดเป็นปกติและที่จัดเป็นกิจกรรมพิเศษมีประสิทธิภาพในการดำเนินการอยู่ใน ระดับสูงในทุกกลุ่มโรงเรียน และพบว่า มีนักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้อยละ 9.30 โดยเกี่ยวข้องเป็นผู้เสพร้อยละ 8.30 และเป็นผู้ค้าร้อยละ 1.00 โดยนักเรียน

อาชีวศึกษาเอกชนมีอัตรา เข้า ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่านักเรียนสังกัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ โดยยาเสพติดที่นักเรียนใช้ นักเรียนใช้กันมากที่สุดคือยาบ้า

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดน

จากตารางจะเห็นได้ว่า จากการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดน ซึ่งจะใช้กระบวนการทางชุมชน ทางสังคม และทางกฎหมาย คือ 1. มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ) มาตรการสร้างหมู่บ้าน ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด พบว่า การบริหารจัดการแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน แนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน การปราบปรามเชิงรุกในพื้นที่ตลอดถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชนพัฒนาศักยภาพการปรับปรุงระบบงาน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จในหลายๆ ด้าน จัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำ

ตำบลเนื่องจากการบริหารจัดการจัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบลโดย "ชรบ." หรือ ชุตรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ราษฎรอาสาสมัครในพื้นที่) 2. การใช้มาตรการทางสังคม ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่เป็นพื้นฐานของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข 3. การใช้มาตรการทางกฎหมาย โดยการร่วมกันกำหนดพื้นที่เป้าหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน การใช้มาตรการดำเนินงานแบบผสมผสาน พัฒนาการกิจกรรมร่วมกัน ตามมาตรการดังนี้ มาตรการที่ 1 การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มาตรการที่ 2 การบำบัดรักษา มาตรการที่ 3 การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกัน มาตรการที่ 4 กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ มาตรการที่ 5 การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน มาตรการที่ 6 แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และมาตรการที่ 7 พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจและสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่รับจากการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการกระบวนการส่งเสริมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน เพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดอื่นๆ เชิงสร้างสรรค์
2. ควรมีการศึกษาการสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดภายในจังหวัด
3. ควรศึกษาเส้นทางการคมนาคม รูปแบบของการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการกระบวนการส่งเสริมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดอื่นๆ เชิงสร้างสรรค์
2. ควรมีการศึกษาการสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดภายในจังหวัด

3. ควรศึกษาเส้นทางการคมนาคม รูปแบบของการนำการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดท้องถิ่น เพื่อให้ช่องทางธรรมชาติกระจุกอยู่ในที่เข้าไม่ถึงสิ่งแวดล้อมให้มีความ สอดคล้องกับประเด็นที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด โดยการหา ข้อมูล เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ตามความเป็นจริง พร้อมทั้งมีความตั้งใจจริงที่จะนำเอา ปัญหาไปสู่การจัดทำนโยบายและประกาศ เป็นนโยบายในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- พลสุข เพียรพิทักษ์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันรามจิตติ. (2550). *การพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. (2554). *ปฏิบัติการวาระแห่งชาติ พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด* (สาระสำคัญสถานการณ์ยาเสพติดและความหนาแน่นของปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ. เอกสารอัดสำเนา.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2552). *บทเรียนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สมิต วัฒนธัญญกรรม และคณะ. (2546). *การแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพสารเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ: สถาบันธัญญรักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2552). *ความรู้และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานจังหวัดเลย. (2560). *รายงานประจำปี 2560*. เลย : สำนักงานจังหวัดเลย.
- สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 – 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล. (2547). *อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.